

Met een kapop een juffer omleggen

Gewapend met een boschduivel trokken de Kritisch Bosbeheerders het bos in. "Waar gaat dat heen?" vroeg de blekker die juist bezig was zijn oord klaar voor gebruik te maken en zich nog goed herinnerde hoe hij een keer één van de KBB'ers bij de neus had genomen door hem wijs te maken dat witte wijfjes een soort Drentse feeën zijn. "We hebben toestemming van de eigenaar", zei de KBB'er niet geheel ter zake doend. "We gaan een stel gecerneerde bomen omtrekken". "Kijk maar uit met dat ding", meende de blekker, die wist waar hij het over had. "Die contrapties kunnen donders gevaarlijk zijn, ook al kosten ze een lieve duit. Ik meen dat we voor deze wel honderd gulden hebben betaald."

Daar kwam juist de eigenaar aan. De blekker ging wat rechterop staan, nam zijn petje af, nam het achter de rug in beide handen en zei: "Vindt u het goed, jonker, als we vandaag beginnen met het dichtgooien van het goor zodat we daar die partij kreeften kunnen planten?" terwijl hij een paar pootjongens en inhangers die aan het klieren waren terloops enkele welgemikte draaien om de oren verkocht.

"Ik heb liever", zei de eigenaar, "dat je eerst gaat controleren hoe die rad-draaiers met de boschduivel bezig zijn. Ik wil geen gelazer met de holtrichter, ik ben geen overgehaalde houtbreker.

Daarna wil ik dat je gaat reien in dat stuk dat we over twee jaar willen opruimen. En als je dat gedaan hebt en er is nog tijd over kun je beginnen met dat versleten schaarhout bij dat bosje vingerberken bij de oude schuur."

Intussen was de klerk van het bedrijf begonnen met het opstellen van de lijst van publiekelijk te verkopen zaken. Daarbij bevonden zich zulke diverse zaken als appelschoor, bruinhout, een ruimtemeter talhout, wallings en wiepen, en zo zou je nog wel even door kunnen gaan.

Daar kwamen de rakkers van KBB met hun veelgebruikte boomhoed en hanekammen langs de boschtra het terrein opgeslenterd, tevreden kijkend als mannen die een goed stuk werk hebben verricht. "Prakken en prateten", meende één van hen, die wel eens een blik in een tractaatje over de boschbouw had geworpen, "daar gaat het om in het bos".

Hun belhamel had in het bos ook om zich heen gekeken. "Jullie hebben al flink wat schade door de zure regen", vond hij. "Die paar sterfhoeken?" bromde de eigenaar. "Daar stonden al bomen dood te gaan toen Henry Ford nog geboren moest worden. Als jullie een berkeblaadje zien slaphangen begin je al over het gat in de ozonlaag."

Nu mengde de vrouw van de afmaker, een bekend suffragette uit de streek, zich in het gesprek. "Dat gedoe met die isoleergreppel moet nu eindelijk eens afgelopen zijn", riep zij met schelle stem, maar de enige die naar haar luisterde was een schrijver van kienhout die door niemand serieus genomen werd.

Dat een mallejan geen malle Jan is weten de meeste lezers van het Bosbouw tijdschrift nog wel. Maar wie weet nog dat een oets hetzelfde is als een mallejan? Dit soort wetenswaardigheden – en de betekenis van vetgedrukte woorden in bovenstaand verhaaltje – zijn gelukkig voor het nageslacht bewaard dank zij het werk van de heren A. E. J. Bruinsma, C. J. G. Sissingh en E. Hesselink.

Van hun hand verscheen in het jaarverslag 1924/'25 van de Nederlandse Bosbouw-Vereeniging – het Nederlands Bosbouw tijdschrift bestond

nog niet en Koninklijk was de vereniging ook nog niet – een "Verzameling van uitdrukkingen, gebruikt in den Nederlandschen Boschbouw".

De heren, die "eene commissie" vormden die dit voor de vereniging hadden gedaan, meldden in hun Voorbericht de ontwikkelingen in de Nederlandse bosbouw gedurende de laatste 25 jaren de behoefte hadden doen ontstaan aan een lijst "vereenigd met eene omschrijving onzer meest gebruikelijke vaktermen".

De commissie was bij de samenstelling daarvan op verschillende moeilijkheden gestuit zoals dat gebeurt als je zaken zo exact mogelijk probeert te definiëren. Om te beginnen was niet altijd de grens, wat nu precies een bosbouwterm was, scherp te trekken. De commissie waarschuwde daarom de gebruiker van de lijst dat hij wellicht bepaalde termen in de lijst tevergeefs zou zoeken en er andere in zou aantreffen die hij daar misschien wel overbodig achtte. Plantennamen had de commissie na lang beraad besloten niet op te nemen evenmin als termen die ook op andere cultuurgebieden worden gebruikt. Hiaten verwachtte de commissie vooral waar sprake is van plaatselijke bostermen.

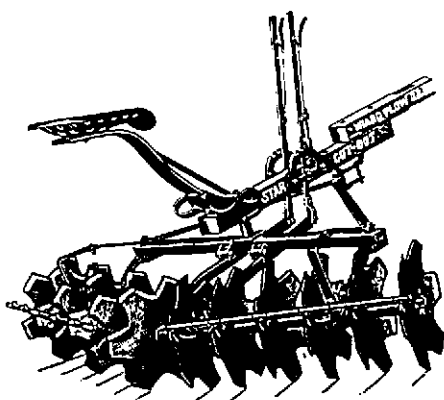
Daarnaast had de commissie al de nodige moeite met het bijeenbrengen der termen, maar echt in de problemen kwam men vaak bij het geven van een korte omschrijving van iedere term. In vele gevallen moesten er knopen worden doorgehakt omdat zelfs in dit kleine gezelschap geen overeenstemming kon worden bereikt.

De heren waren het er gelukkig wel over eens dat de lijst in de eerste plaats "levende" taal moest weergeven. Daarnaast zijn echter ook enkele belangrijke doch minder bekende begrippen opgenomen. Een vaktiaal dient immers om lange omschrijvingen te vermijden.

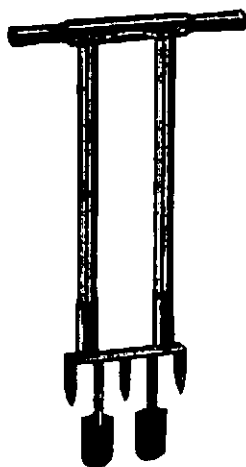
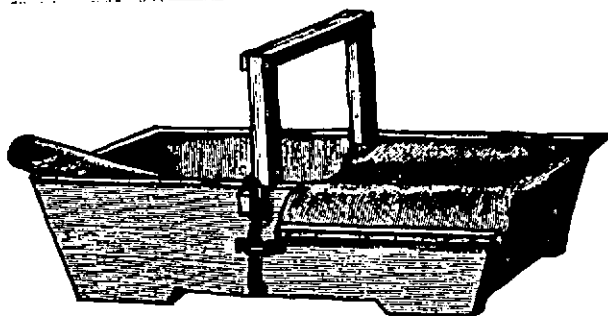
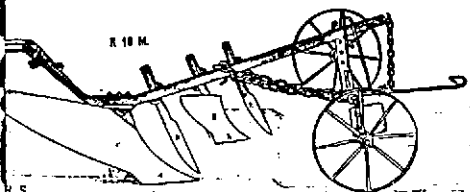
Hoe het verder is gelopen met de lijst is mij niet bekend. In de daarop volgende jaarverslagen wordt er nooit meer over gerept.

Hieronder volgt een lijst van de in het verhaaltje vetgedrukte woorden met hun betekenis zoals die in de Verzameling van uitdrukkingen verklaard worden. De illustraties bij dit stukje zijn ontleend aan het rapport Van Mallejan tot Boschwroeter (1977) van H. van Medenbach de Rooy.

kapop
gereedschap, bestaande uit zeis in het verlengde van en op een steel geplaatst, om overhangende takken bij paden en waterleidingen weg te hakken.

juffer
houtsorteering.
omleggen
het lossteken en omkeeren van de zode of de onbegroeide humuslaag.
boschduivel
werktuig om boomstammen in een bepaalde richting om te trekken.

blekker
arbeider, bezig met blekken.
oord
gereedschap voor het vellen van eikenhakhout; slag van onder naar boven.
witte wijfjes
geschilde eikenhakhoutknuppels (Dr.).
cerneeren
ringen (Indisch).
goor
laagte of ven.
kreeften
jong eikenplantsoen.
inhangers
jongens of meisjes, die jong plantsoen in het plantgat hangen.
holtrichter
1ste Ambtenaar van een boschmark, belast met de rechtspraak.
houtbreker
houthandelaren, die bosschen vellen en, ook als ze eigenaar van de grond zijn, zich om deze laatste niet bekommeren.
reien
a Oude beteekenis: het uitdunnen van eikenhakhout 2 jaar voor het vellen om de overblijvende stammetjes dikker te laten worden en meer looizuurgehalte te doen krijgen. Alleen in goed groeiend hakhout.
b Nieuwe beteekenis: uithakken van

die scheuten van het eikenhakhout, die niet geschild zullen worden in den winter vóór het vellen. Uitsparen van tijd bij het schillen.

versleten schaarhout
hol staand schaarhout.

vingerberk
in het wild opgeslagen jonge berk.
appelschoor
dennenhoutsorteering, bestemd voor het schoren (stutten) van vruchtboomen.

bruinhout
griendhout, dat ongeschild wordt verwerkt.

ruimtemeter
stère.

talhout
houtsorteering; ontschorste eikenknuppels, bestemd voor brandhout.

wallings
zie Walcherse palen. (Houtsorteering voor waterwerken tot 1.35 m lang en 4.5 cm dik in het midden).

wiepen
verlengde bossen rijshout, onbepaald van lengte, meestal 40 cm in omtrek, bestemd voor zinkstukken.

boomhoed
achthoekige pyramide van plaatijzer die over het dikke einde van den stam wordt geschoven bij het uitslepen.

hanekam
gereedschap voor het rooien van boomen.

prakken
indrukken van helm en stroo in den grond met een schop voor het vastleggen van duinen en zandverstuivingen.

pratten
zeer langzaam groeien.

sterfhoek
plek in het bosch, waar de bomen afsterven.

afmakers
arbeiders, bezig met het vellen van mijnhout.

isoleergreppel
ondiepe greppel met een steile, gladde zijde, om te voorkomen oversteken van bepaalde insecten en voortwoekeren van bepaalde zwammen.

kienhout
boomstammen, die bloot komen bij het vergraven van veen.